

תקציר

'זאת תורת העולה' – אמונת החידוש בהגותו של הרמ"א

דביר ורשבסקי

מאמר זה בוחן את מרכיבי היסוד של הגותו המקורית של הרמ"א. הגותו זו, בעיקר כפי שהיא משתקפת בספרו 'תורת העולה', מתבססת על ההבחנה בין האמונה הפסולה בקדמות העולם, לבין האמונה הרצויה, אך החמקמקה, בחידוש העולם. משמעותן של האמונות האלה אצל הרמ"א שונה ממשמעותן האופיינית בפילוסופיה של ימי הביניים, משום שהן אינן ממלאות אצלו תפקיד של דוגמות פילוסופיות, אלא של מצבי תודעה בסיסיים. אמונת החידוש כרוכה אצל הרמ"א בהכרה עזה בארעיותו של העולם ובשרירותיות סדריו, וכן בהכרה בקיום הקוסמוס בתווך הדק שבין ההיעדר שקדם לבריאה, לבין תהליך הפירוק והחזרה למצב של היעדר שיבוא באחרית הימים. אמונה זו כרוכה בהבנת האקטואליות של יחסי האל עם העולם, והיא מובילה את האדם השלם למצב בסיסי של פליאה, ושל עמידה על חוסר הטריטוריאליזם של היש; היא מביאה אותו להתניח את העולם כאל 'קדוש ומקודש', ומעוררת אצלו כבוד כלפי ההתרחשות הקוסמית והאנושית ורצון לבשם אותה במעשיו הנעימים. הרמ"א רואה בעבודת המקדש סימולציה חוזרת ונשנית של מערכת הקשרים המושגיים שהוא יוצר; עבודת המקדש, ובייחוד תהליכי ההרג, הפירוק והכילוי האופייניים לעבודת הקורבנות בכלל, ולקורבנות העולה בפרט, מעוררים אצל העוסקים בפולחן את אמונת החידוש על פניה השונות. לבסוף, הרמ"א מנגיד בין 'אמונת החידוש' ל'אמונת הקדמות', שהיא לדידו אם כל חטאת וכרוכה בנטייה האנושית לתפוס את הקיום הקוסמי כיציב ונצחי. מאמר זה עוסק במקומן של אמונות החידוש וההפסד בתוך הרצף הדרשני של 'תורת העולה'; הוא עומד על מקומן המרכזי בתודעה הדתית כפי שהרמ"א תופס אותה, ומדגיש את תפקידן החיוני במארג הסמלים הנשזרים לאורך הספר.

דביר ורשבסקי, רחוב אבן עזרא 1166, ירוחם 8050380
dvirvar@gmail.com